

2. Занюк С. С. Мотивація діяльності: спонування, активність, успіх / С. С. Занюк. – Луцьк : Ред.-вид. від. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. – 124 с.
3. Квардіціус Л. В. Професійна самоосвіта вчителя / Л. В. Квардіціус // Управління школою. – 2006. – № 13. – С. 12.
4. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2004. – 337 с.
5. Кочетов А. И. Воспитаи себя / А. И. Кочетов. – М. : Нар. Аскета, 2002. – 236 с.
6. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – К. : Либідь, 2004. – 424 с.
7. Реутова І. Л. Самоосвітня діяльність особистості // Завуч. – 2004. – № 10. – С. 15-16.
8. Сохань Л. В. Життєва компетентність особистості / Л. В. Сохань, Г. М. Несен, І. Г. Єрмаков ; Міністерство освіти і науки України ; Наук.-метод. центр серед. освіти. – К. : Богдана, 2003. – 517 с.
9. Чобітько М. Особистісні компоненти у професійному становленні майбутнього вчителя / М. Чобітько // Освіта і управління. – 2007. – № 1. – С. 70-73.

ЧЕРНИШОВА М. Мотивация как ведущий фактор готовности к исследовательской деятельности будущих менеджеров.

В статье раскрывается необходимость мотивации в учебном процессе для формирования готовности к исследовательской деятельности. Рассматриваются современные трактовки такого психологического и процессуального явления, как мотивация, обобщенные главные теории мотивации, а также обозначены актуальность овладения студентами исследовательской деятельности для будущей их работы менеджерами, что обеспечит им конкурентоспособность на рынке труда.

Ключевые слова: мотивация, исследовательская деятельность, самообразование, учебная деятельность, будущие менеджеры.

CHERNISHOVA M. Motivation as a major factor in readiness of future managers for research.

This article reveals the necessity for motivation during the learning process for the formation of scientific research readiness. It reviews current interpretation of the procedural and psychological phenomenon as motivation, summarizes the main theories of motivation and also outlines the importance of mastering student's research activities for their future jobs as managers, provide them competitiveness in labor market.

Keywords: motivation, research activities, self-education, educational activity, future managers.

УДК 378.147

**Чинчева Л. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ
ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ
ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ**

У статті аналізується процес формування готовності майбутнього вчителя музики до забезпечення розвитку художньо-творчих здібностей учнів та можливості його покращення в

умовах спеціально організованого навчання. Готовність до музично-педагогічної діяльності охоплює набір професійних властивостей та якостей майбутнього вчителя, що відповідають вимогам професії. Підвищення якості фахової підготовки випускника вищого педагогічного навчального закладу вимагає переосмислення мети та результату освітнього процесу, модернізації його змісту та оптимізації технологій його організації.

Ключові слова: організаційно-педагогічна система, динаміка, готовність, розвиток, художньо-творчі здібності, завдання.

Національною доктриною розвитку освіти в Україні окреслене коло стратегічних завдань розбудови національної системи освіти й науки як основи становлення особистості, суспільства, держави, нації. До найбільш важливих аспектів державної освітньої політики маємо віднести: випереджальний характер розвитку системи освіти в житті суспільства; фундаментальність освітньої підготовки; пріоритетність загальнолюдських цінностей; гуманізація та гуманітаризація освіти; координація розвитку освіти й науки; демократизація освітнього процесу; органічне поєднання освіти з національною культурою, історією, народними традиціями; впровадження в освітній процес державної мови та задоволення національно-освітніх запитів усіх національних меншин; інтеграція у світову освітню систему; цілісність та наступність освітньої діяльності; безперервність освіти; динамічність, саморегуляція та самооновлення системи освіти [1].

Рівень духовності людини найтіснішим чином пов'язаний з її естетичною культурою, ставленням до мистецтва. Впливаючи на почуття, емоції, переживання, мистецтво вносить глибокі зміни в духовній сфері, проектує внутрішній стан людини на поведінку і вчинки [6].

Сучасна школа повинна виховувати не людину-виконавця, а людину-творця, здатного творчо вирішувати поставлені завдання, пристосовуватись до нових умов, навчатися протягом усього життя. Цілком очевидно, що вирішальне значення у цьому напрямі має навчання учнів у загальноосвітній школі. Тому саме вчитель музики повинен створити максимально сприятливі умови для творчого розвитку кожної дитини.

У процесі фахової підготовки у студента повинна сформуватися готовність до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів. Однак аналіз навчальних програм дисциплін циклу фахово-орієнтованої підготовки і педагогічної практики у досліджуваному аспекті, а також результати констатувального експерименту свідчать, що ці можливості не реалізуються повною мірою.

У психолого-педагогічних джерелах проблема готовності висвітлюється досить широко. Зокрема, досліджується готовність як психологічний феномен (М. І. Дьяченко, Л. О. Кандилович, Н. Д. Левітов, В. О. Моляко, В. М. Мясіщев, Д. Н. Узнадзе та ін.); підготовка майбутніх вчителів до професійної діяльності (О. О. Абдулліна, В. І. Бондар,

Ф. Н. Гоноболін, С. Б. Єлканов, Л. В. Кондрашова, Н. В. Кузьміна, А. Ф. Линенко, О. Г. Мороз, В. О. Сластьонін, З. І. Слєпкань, Н. І. Філіпенко, І. М. Шапошнікова та ін.); підготовка вчителя до розвитку творчої особистості учня та творчої професійної діяльності (Ю. П. Азаров, Ю. К. Бабанський, В. І. Загвязинський, В. А. Кан-Калик, Ю. М. Кулюткін, М. Д. Нікандров, С. О. Сисоєва, Р. П. Скульський та ін.).

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми фахової підготовки майбутнього вчителя музики довів, що готовність до музично-педагогічної діяльності, педагогічний професіоналізм охоплює як набір професійних властивостей та якостей особистості педагога, що відповідають вимогам професії, так і володіння необхідними засобами, що забезпечують не лише педагогічний вплив на вихованця, але і взаємодію, співробітництво та співтворчість з ним. Підвищення якості фахової підготовки випускника вищого педагогічного навчального закладу вимагає переосмислення мети та результату освітнього процесу, модернізації його змісту та оптимізації технологій його організації.

За цих умов педагогічні технології, що спрямовуються на формування духовного світу людини, стають невідкладною, нагальною потребою суспільства. На думку Г. М. Падалки, "Формування духовного світу людини, закономірності гармонізації життя, забезпечення природного входження до соціального середовища складають нині особливо важливий предмет наукових пошуків" [5, с. 7]. Духовне формування особистості – це передусім розвиток її в духовно насиченому етнокультурному просторі. Цей процес визначається чисельними факторами, вирішальними з яких є вплив сім'ї, освіти та релігії, узагальнюючи – середовища.

Мета статті: простежити динаміку сформованості готовності майбутніх вчителів музики до розвитку художньо-творчих здібностей школярів та розкрити можливості її покращення.

Варто зазначити, що у психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу до трактування сутності та визначення структури готовності майбутнього вчителя до фахової діяльності. На основі аналізу різних підходів та власних спостережень за процесом фахової підготовки майбутніх вчителів музики ми розуміємо готовність майбутнього вчителя до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів як цілісне стійке особистісне утворення, яке дозволяє особистості організувати діяльність, спрямовану на розвиток художньо-творчих здібностей учнів. Вважаємо за доцільне виділити у структурі досліджуваної готовності мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний та оцінно-рефлексивний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент виявляється у позитивному ставленні до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів та стійкому прагненні їх розвивати; сформованості загальних творчих

здібностей (уміння аналізувати, синтезувати, узагальнювати, порівнювати, абстрагувати, пояснювати, доводити власний погляд; здатності критично мислити, захоплюватися творчим процесом, генерувати нові ідеї, висувати гіпотези, фантазувати, переносити знання, уміння у нову ситуацію) (за В. І. Андрєєвим) [2]; сформованості художньо-творчих здібностей (естетичний смак, емпатія, емоційно-ціннісне ставлення до світу; творча уява, образне мислення; художньо-образне сприйняття, спостережливість, здатність до оволодіння основами художньо-образної мови та стійке прагнення їх розвивати).

Змістово-процесуальний компонент виявляється у знаннях психологічних закономірностей творчого процесу, сутності та структури художньо-творчих здібностей школярів; принципів, методів, прийомів та засобів організації діяльності учнів з розвитку художньо-творчих здібностей; вміннях визначати рівень розвитку художньо-творчих здібностей, планувати та проектувати художньо-творчу діяльність учнів; обирати оптимальні форми, методи та засоби розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів відповідно до теми та мети уроку; переконструювати методичні матеріали відповідно до індивідуальних особливостей учнів (інтересів, нахилів, здібностей); розробити (підібрати) систему творчих завдань для учнів з різним ступенем вираження художньо-творчих здібностей; вчити учнів передавати засобами різних видів музичного мистецтва власні емоції, настрої, ставлення до почутого; забезпечувати свободу вибору учнем виду художньо-творчої діяльності відповідно до його індивідуальних особливостей; створювати на уроці відповідний до теми уроку емоційний настрій учнів.

Оцінно-рефлексивний компонент виявляється у знаннях про форми, методи та засоби оцінювання навчальних досягнень учнів; вміннях оцінювати роботи учнів з урахуванням їхньої художньої виразності (вираження емоцій, переживань, ставлення до зображуваного), аналізувати власну педагогічну діяльність та художньо-творчу діяльність учнів, формувати в учнів навички рефлексії (аналізувати процес та результати власної художньо-творчої діяльності).

Аналіз результатів констатувального експерименту свідчить, що переважна більшість студентів експериментальних та контрольних груп має низький рівень готовності до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів (76,5%), значно менше студентів, які мають середній та високий рівні досліджуваної готовності (17,3% та 6,2% відповідно).

У зв'язку з цим нами розроблено організаційно-педагогічну систему формування готовності майбутнього вчителя до розвитку художньо-творчих здібностей школярів, яка забезпечить поетапне формування у студентів досліджуваної готовності. Розроблена система запроваджувалась на базі

психолого-педагогічних дисциплін, фахових методик, педагогічної практики та спецсемінару “Розвиток художньо-творчих здібностей школярів”. Вона є складовою загальної системи фахової підготовки майбутнього вчителя музики.

Розроблена організаційно-педагогічна система передбачає цілеспрямоване формування мотиваційно-ціннісного, змістово-процесуального та оцінно-рефлексивного компонентів досліджуваної готовності у їх єдності. Основними формами організації навчально-пізнавальної діяльності студентів стали лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна робота та педагогічна практика.

Організаційно-педагогічна система формування готовності майбутнього вчителя музики до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів включає 3 етапи: пропедевтичний, накопичувальний та інтегративний.

I (пропедевтичний) етап передбачає внесення змін у зміст психолого-педагогічних дисциплін. Метою цього етапу є розвиток художньо-творчих здібностей студентів; формування позитивного ставлення студентів до розвитку художньо-творчих здібностей школярів; ознайомлення з загальними закономірностями творчого процесу, сутністю та структурою творчих і художньо-творчих здібностей особистості; з закономірностями організації навчально-творчої діяльності школярів.

На цьому етапі відбувається передусім формування мотиваційно-ціннісного компонента досліджуваної готовності. Він передбачає включення до змісту педагогічних та психологічних дисциплін завдань, спрямованих на розвиток художньо-творчих здібностей студентів, а також – завдань на формування позитивної мотивації до розвитку художньо-творчих здібностей школярів у процесі навчання.

II (накопичувальний) етап передбачає внесення змін у зміст фахових методик та педагогічних практик. Метою цього етапу є оволодіння студентами знаннями про принципи, організаційні форми, методи, прийоми та засоби розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів, а також – формування практичних умінь організації художньо-творчої діяльності учнів.

Цей етап передусім забезпечує формування у студентів змістово-процесуального та оцінно-рефлексивного компонентів досліджуваної готовності. Цього можна досягти шляхом внесення відповідних змін до змісту та методики викладання фахових методик, а також до змісту педагогічної практики.

III (інтегративний) етап передбачає включення у навчальний процес спецсемінару “Розвиток художньо-творчих здібностей школярів”. Метою цього етапу є поглиблення, узагальнення та систематизація знань студентів

щодо сутності, основних компонентів художньо-творчих здібностей школярів; особливостей організації художньо-творчої діяльності учнів на уроках музики та у позакласній діяльності. Цей етап спрямований на формування всіх компонентів досліджуваної готовності: мотиваційно-ціннісного, змістово-процесуального та оцінно-рефлексивного.

Мета спецсемінару полягала в інтеграції знань, умінь студентів у галузі розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів, розвитку здатності забезпечувати розвиток учнів з різним ступенем вираження художньо-творчих здібностей.

Зміст спецсемінару не був механічним поєднанням і повторенням знань з педагогічних, психологічних та методичних дисциплін, а забезпечив доповнення, поглиблення, узагальнення та систематизацію знань студентів про сутність, структуру, шляхи розвитку художньо-творчих здібностей учнів у процесі навчання; розвиток умінь організовувати художньо-творчу діяльність учнів, а також розвиток художньо-творчих здібностей самих студентів.

На заняттях спецсемінару розглядалися питання творчого розвитку учнів у процесі навчання, структури та шляхів розвитку художньо-творчих здібностей школярів. Здебільшого використовувався метод проблемного викладу матеріалу, переважав навчальний діалог, організовувались дискусії.

Семинарські заняття було присвячено поглибленню, узагальненню та систематизації знань студентів про творчість, творчі та художньо-творчі здібності, особливості організації художньо-творчої діяльності школярів. З метою активізації пізнавальної діяльності студентів на семінарських заняттях широко використовувались інтерактивні методи навчання, а саме: робота в парах, ротаційні (змінювані) трійки, "Карусель", робота в малих групах, "Мікрофон", "Мозковий штурм", "Навчаючи – учусь", аналіз ситуацій, симуляції або імітаційні ігри, розігрування ситуацій за ролями (рольова гра, драматизація) [4].

Практичні заняття зі спецсемінару передусім були спрямовані на розвиток художньо-творчих здібностей студентів та формування у них практичних умінь і навичок в галузі розвитку художньо-творчих здібностей школярів. Так, студенти виконували завдання з підбору засобів діагностики рівня розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів; з розроблення та підбору завдань на розвиток всіх компонентів художньо-творчих здібностей учнів; з планування та організації художньо-творчої діяльності учнів (написання планів-конспектів уроків музики та проведення їх фрагментів); з аналізу та оцінювання творчих робіт молодших школярів та ін.

Завдання для самостійної роботи, які виконували студенти, сприяли

поглибленню та розширенню знань студентів з кола питань, що розглядалися.

Отже, розроблена організаційно-педагогічна система формування готовності майбутнього вчителя до розвитку художньо-творчих здібностей школярів включає три етапи: пропедевтичний, накопичувальний та інтегративний. Вона передбачає внесення змін до змісту та методики викладання психолого-педагогічних дисциплін, фахових методик; змісту педагогічної практики, а також включення у навчальний процес спецсемінару "Розвиток художньо-творчих здібностей школярів". Результати проведеного експериментального дослідження свідчать про ефективність розробленої організаційно-педагогічної системи.

Таким чином, перспективи вивчення означеної проблеми полягають у визначенні закономірностей розгортання фахової підготовки майбутніх учителів музики в умовах полікультурного освітнього простору, зростання ролі медіапідготовки майбутнього вчителя, який має проектувати художнє середовище школи із залученням сучасних художньо-педагогічних технологій.

Використана література:

1. Андрущенко В. П. Українська освіта: пошук нових стратегій мислення. Міжнародні синергетичні читання. Програма Міжнародних синергетичних читань, 12-13 груд. 2003 р.: присвяч. пам'яті Іллі Пригожина / уклад. : В. П. Андрущенко та ін. – К. : Т-во "Знання" України, 2003. – 64 с
2. Андреев В. И Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1988. – 236 с.
3. Мелик-Пашаев А. А. Педагогика искусства и творческие способности. – М. : Знание, 1981. – 96 с.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
6. Теория культуры : учебное пособие / под ред. С. Н. Иконниковой, В. П. Большакова. – СПб. : Питер, 2008. – 592 с.

Чинчевая Л. В. Формирование готовности будущего учителя музыки к обеспечению развития художественно-творческих способностей школьников.

В статье анализируется процесс формирования готовности будущего учителя музыки к обеспечению развития художественно-творческих способностей учеников и возможности его улучшения в условиях специально организованного обучения. Готовность к музыкально-педагогической деятельности охватывает набор профессиональных возможностей и качеств будущего учителя, которые отвечают требованиям профессии. Повышение качества специальной подготовки выпускника высшего педагогического учебного заведения требует переосмысления цели и результата учебного процесса, модернизации его содержания и оптимизации технологий его организации.

Ключевые слова: *организационно-педагогическая система, динамика, готовность, развитие, художественно-творческие способности, задания.*

CHINCHEVA LARISA. Formation of readiness new music teachers to ensure development artistic and creative abilities of students.

The article deals with the dynamics of a would-be teacher's being ready for providing the development of pupils' artistic-creative abilities at the artistic classes and a possibility of its improvement under the condition of specially organized learning. Ready to musical education activities covers a set of professional features and qualities of the future teachers who meet the requirements of the profession. Improving the quality of special training graduate higher pedagogical educational institution requires a rethinking of the goals and results of the educational process, the modernization of its content and its optimization technology organization.

Keywords: organization and pedagogical system, dynamics, being ready, development, artistic-creative abilities, tasks.

УДК: 37:313.624

Швець Н. А.
Вінницький національний аграрний університет

ВАЛЕОЛОГІЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПРОВІДНА ДЕТЕРМІНАНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ У РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

У роботі висвітлюються проблеми забезпечення здорового способу життя студентської молоді. Аналізуються основні чинники забезпечення здорового способу життя у студентському суспільстві. Розглядаються вплив валеологічного освітнього середовища на розвиток здорового способу життя студентської молоді в Росії.

Ключові слова: забезпечення здорового способу життя, студентська молодь, суспільство, молоде покоління, спосіб життя, валеологізація, освітнє середовище.

Сучасний розвиток держави пов'язаний із модернізацією у сфері освіти, яка насамперед стосується проблеми формування людини і громадянина, інтегрованого в сучасне суспільство. Успішною в різних сферах життєдіяльності може бути людина, яка орієнтована на здоровий спосіб життя. Однак серйозне занепокоєння в Україні викликають стан здоров'я і спосіб життя сучасної молоді, зумовлені несприятливим навколишнім середовищем, погіршенням санітарно-гігієнічних умов навчання, якості медичного обслуговування та поширення шкідливих звичок.

Науковий інтерес становить досвід Російської Федерації, яка серед держав пострадянського простору випереджає своїх сусідів, у тому числі Україну, у розробці стратегічних напрямів та шляхів розв'язання проблеми забезпечення здорового способу життя студентської молоді на всіх рівнях: державному, регіональному та інституційному.

Різні аспекти вивчення проблеми забезпечення здорового способу